

РЕШЕНИЕ

№ 374

гр. Варна, 13.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, III СЪСТАВ, в публично заседание на петнадесети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Николина П. Дамянова

Членове: Дарина Ст. Маркова
Даниела Д. Томова

при участието на секретаря Десислава Ив. Шинева Чипева
като разгледа докладваното от Дарина Ст. Маркова Въззивно търговско дело
№ 20223001000336 по описа за 2022 година

и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е въззивно, образувано по жалба на „Ново Финанс“ ООД със седалище гр.Варна срещу решение № 9 от 21.03.2022г. по търг.дело № 74/21г. по описа на Търговишки окръжен съд, в частта му, с която са отхвърлени предявените от него срещу Л. И. Я. от гр.Търговище и „Косовалъ“ ЕООД със седалище гр.Търговище, установителни искиове по реда на чл.422 ал.1 от ГПК за съществуване на вземания по договор за заем № 154-ТЩ от 26.04.2018г. за сумите наказателна лихва в размер на 27 600лв. по чл.2.6 и чл.2.8 от договора и договорна неустойка в размер на 18 000лв. по чл.2.7 от договора.

Твърди че решението в обжалваните части е неправилно, поради нарушение на съдопроизводствените правила и на материалния закон. Оспорва извода на съда, че клаузите за неустойка по чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8 от договора противоречат на добрите нрави, накърняват изискванията за добросъвестност и са неравноправни.

Твърди че ответното дружество „Косовалъ“ ЕООД, което е солидарен

длъжник, няма качеството на потребител и не може да се ползва от потребителската закрила по чл.146 от ЗЗП. Сочи че възражение за неравноправна клауза, направено от лице, което няма качеството на потребител е недопустимо да бъде разглеждано.

Оспорва изводите на първоинстанционния съд за нищожност на клаузите за неустойки по чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8 от процесните договори поради противоречие с добрите нрави.

Твърдят, че размерът на вземането за неустойка по чл.2.7 е уговорен изрично в договорите и става дължим от момента на предсрочното прекратяване на заемното правоотношение. Същият се начислява само върху неплатената част от главницата и не дублира друго вземане по настоящия договор.

Оспорва изводите на съда че наказателната лихва по чл.2.6 от договорите в размер на 5 % има неравноправен характер съобразно чл.143 т.5 от ЗЗП и поради това е нищожна на основание чл.40 от ЗКНИП във връзка с чл.146 от ЗЗП. Твърдят че още с исковата молба са изложени твърдения и представени доказателства, че предварително е предоставена на ответниците персонализирана информация в индивидуална конкретика спрямо договорите, както и че ответниците са имали необходимите съгласно закона 14 дни за да сравнят предлаганите от дружеството кредити с други сходни на пазара продукти. Сочат, че на страните е предоставен стандартен европейски формуляр, запознати са с общите условия на договора и са имали поне 14 дни да се запознаят детайлно с тях, да разберат значението им и да сключат договора при описаните в него условия.

По отношение на неустойката за забава по чл.2.6 от договора твърдят че същата се начислява само върху заемната сума, на база брой дни на забавата, както и че няма начислявана законна лихва или друга мораторна лихва върху същото задължение. Твърдят че уговорената лихва по чл.2.6 от договора има за цел да обезщети вредите, причинени на кредитора от забавеното изпълнение на парично задължение. Оспорват извода на съда, че тази неустойка противоречи на добрите нрави, като твърдят че прекомерната забава изцяло зависи от добросъвестността на длъжниците. Твърдят че възникването на акцесорните задължения за плащане на неустойка, както по повод на забавата в изпълнението на основното задължение за заем, така и

относно едностранното прекратяване на договора, са обусловени от настъпването на конкретен правопораждащ факт – забава в плащанията и прекратяване на договорите.

Молят съда да отмени решението на първоинстанционния съд в обжалваните му части и да постанови друго, с което исковите претенции за съществуване на вземания по договор за заем № 154-ТЩ от 26.04.2018г. за сумите наказателна лихва в размер на 27 600лв. по чл.2.6 и чл.2.8 от договора и договорна неустойка в размер на 18 000лв. по чл.2.7 от договора да бъдат уважени. Претендират направените по делото разноси. В съдебно заседание, чрез процесуален представител, поддържат жалбата и молят съда да я уважи.

Въззиваемите страни Л. И. Я. от гр.Търговище и „Косовалъ“ ЕООД със седалище гр.Търговище, в срока по чл.263 от ГПК не са депозирали писмен отговор. В съдебно заседание, редовно призовани, не се явява представител, не изразяват становище по жалбата.

Въззивният съд, след съвкупна преценка на събраните по делото доказателства, заедно и поотделно, и съобразно предметните предели на въззивното производство, приема за установено следното:

Производството по търг.дело № 74/21г. по описа на ТОС е образувано по предявен установителен иск след заповедно производство от „Ново Финанс“ ООД срещу Л. И. Я. и „Косовалъ“ ЕООД, с който да се приеме за установено в отношенията между страните, съществуването на вземания по договор за заем № 154-ТЩ от 26.04.2018г. за главница, договорна лихва, законна лихва, наказателна лихва и неустойка, за които има издадена заповед за незабавно изпълнение по чл.417 от ГПК. Решението, в частите му, с които исковите за изискуема главница в размер на 30 000лв., договорна лихва в размер на 3 333.33лв. по чл.2.2 б.ж и б.з от договора за периода от 28.10.2020г. – 06.04.2021г., ведно със законна лихва, са уважени. Предмет на въззивно обжалване са претенциите за наказателна лихва в размер на 27 600лв. по чл.2.6 и чл.2.8 от договора и договорна неустойка в размер на 18 000лв. по чл.2.7 от договора.

Между страните по делото „Ново Финанс“ ООД и Л. И. Я. и „Косовалъ“ ЕООД, на 26.04.2018г. е сключен писмен договор за заем, по силата на който „Ново Финанс“ ООД е поело задължение да предостави в заем сумата от 30 000лв. със срок за връщане на заема – 28.04.2023г. Уговорени са дължими

лихви за ползване на заема, годишен процент на дължими такси и разходи, размер на ежемесечна вноска. Към договора е изготвен погасителен план, съобразно който заемополучателят дължи 59 месечни вноски по 625лв., включващи дължима по договора лихва и годишен процент на разходите и еднократно вноска на 28.04.2023г. в размер на 30 625лв., включваща връщане на цялата получена в заем сума, ведно с дължими лихви, такси и разноски. Не е спорно предоставянето на договорената в заем сума, както и учреденото от съдлъжника “Косоалъ“ ЕООД догорено обезпечение на дълга – ипотека върху негов собствен недвижим имот. Не е спорно пред въззивна инстанция наличието на неизпълнение на задължението заемополучателя Я. и изпадането и в забава, считано от погасителна вноска от 28.11.2020г.

В чл.2.6, 2.7 и 2.8 от подписания заемен договор страните са уговорили правата и задълженията си при забава в погасяването на дължима вноска. В чл.2.6 е уговорено наказателна лихва при забава в погасяването на дължима вноска дори с един просрочен ден или частично погасяване на дължима вноска в размер на 5 % месечно, начислена върху остатъчната заемна сума. В чл.2.7 са уговорени последиците при забава в погасяването на дължима вноска с повече от тридесет дни. При такава забава право на заемотателя е освен правото по чл.2.6 е и да обяви целия размер на вземането за предсрочно изискуемо, да прекрати договора между страните, както и да получи неустойка в размер на 60 % от пълния размер на заемната сума. Съобразно чл.2.8 освен тези задължения, заемополучателят е поел задължение за заплащане на наказателна лихва в размер на 5 % месечно върху стойността на заемната сума към датата на прекратяване на договора, като тази наказателна лихва се дължи до пълното погасяване на главницата и всички други лихви, дължими по договор. В чл.6.2 от договора е уговорено кумулативното прилагане на чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8.

С оглед момента на началното договаряне, както и предвидената в договора ипотека като обезпечение за заемотателя, процесният договор от 25.04.2018г. се урежда от специалния Закон за кредитите на недвижими имоти на потребители и общата императивна закрила срещу неравноправно договаряне (чл.143 – чл.148а от ЗЗП). Солидарни длъжници по договора са двама – заемополучателят Я. и солидарният длъжник „Косовалъ“ ЕООД. Заемополучателят Я. е потребител по смисъла на § 1 т.20 от ДР на ЗКНИП - физическо лице, което при сключването на договор за кредит за недвижим

имот действа извън рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност. Поради което и същата се ползва от специалната закрила на ЗКНИП и ЗЗП. Съдлъжникът и ипотекарен гарант „Косовалъ“ ЕООД е търговско дружество, което няма качеството на потребител и не се ползва от специалната закрила на потребителите.

Съставът на въззивния съд намира, че по отношение на въззиваемата Я., имаща качеството на потребител, следва да намерят приложение императивните норми на чл.43 ал.1 и ал.2 от ЗКНИП, а именно при дължимото от потребителя обезщетение за забава то е само върху размера на просрочената сума за времето на забавата /ал.1/, както и че при забава на дължими плащания по кредита, обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва /ал.2/. Уговорките в чл.2.6, 2.7 и 2.8 от договора за дължими наказателни лихви и неустойки в по-висок размер от законната лихва и изчислени върху целия размер на предоставената в заем сума, противоречат на императивни законови норми и са нищожни. Поради което и въз основа на тях заемополучателката Я. не дължи претендираните с исковата молба суми.

Въззиваемото дружество „Косовалъ“ ЕООД не се ползва със специалната потребителска закрила, но съставът на въззивния съд намира че уговорките в чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8 от договора са нищожни на основание чл.26 ал.1 от ЗЗД поради противоречие с добрите нрави.

Процесните уговорки на чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8 от договора са относими към хипотези на забава в плащанията дори с един ден, с тридесет дена, както и при предсрочна изискуемост на главницата поради забава в плащането. Независимо от използваните от страните термини в чл.2.6 и чл.2.8 – наказателни лихви, а в чл.2.7 – неустойка, и трите хипотези представляват включени в договора клаузи за неустойка.

Добрите нрави са морални норми, на които законът е придал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона на основание чл.26 ал.1 от ЗЗД. В цитираната норма не е дефинирано понятието "добри нрави", но тъй като законодателят е придал правно значение на нарушаването им, приравнявайки го по последици с нарушение на закона, вложеният в това понятие смисъл следва да се тълкува, че в посочената категория попадат само

онези наложили се правила и норми, които бранят правила, принципи и права и ценности, които са общи за всички правни субекти и тяхното зачитане е в интерес на обществените отношения като цяло, а не само на интереса на някоя от договарящите страни. Такива са: принципите на справедливостта, на добросъвестността в гражданските и търговските взаимоотношения, както и на предотвратяване на несправедливо облагодетелстване, намерили израз в отделни правни норми /чл.20 от ЗЗД, чл.289, чл.302 и чл.307 от ТЗ и др./

В тази връзка, въпросът за накърняването на добрите нрави по отношение на уговорена неустойка следва да бъде решен чрез комплексна преценка не само на съдържанието на договорната клауза, но и при отчитане на други фактори, като свободата на договаряне, равнопоставеността между страните, функциите на неустойката, както и възможността неизправният длъжник сам да ограничи размера на неизпълнението, за да не се превърне неустойката в средство за неоснователно обогатяване.

При задълженията по чл.2.6 и чл.2.8 от договора солидарният длъжник е длъжен да заплати наказателна лихва в размер на 5 % месечно върху суми, чиято изискуемост не е настъпила. Този начин на начисляване на наказателна лихва е предпоставка за неоснователно обогатяване на заемотателя и води до създаване на необоснована тежест на задълженията на заемополучателя.

Процесната уговорка на чл.2.7 от договора визира плащане, дължимо при предсрочно прекратяване на договора поради допуснатата забава на дължимите вноски, които обаче са вноски за лихви. В конкретния случай дължимата неустойка е в размер на 60 % от предоставената в заем сума. Такава неустойка се преценява от съда като накърняваща добрите нрави. За да направи този извод съдът съобрази, че при уговорения начин на погасяване на задължението - главницата се дължи в пълен размер като последна погасителна вноска по договорите, се стига до ситуация, в която при прекратяване на договорите преди техния краен срок потребителят ще дължи освен връщане на целия размер на главницата, както и още 60 % от нея под формата на неустойка, при дължимост и на наказателна лихва за същото неизпълнение - забава в плащанията довело до прекратяване. Уговорената по този начин неустойка има предимно ако не и изцяло, санкциониращ характер за заемополучателя. Тя не е съобразена с конкретно неизпълнение и се дължи винаги при прекратяване на договора поради неизпълнение. Така уговорената

неустоечна клауза не държи сметка за размера на вредите, които би претърпял кредитора и който е в пряка зависимост от вида и размера на неизпълненото задължение. Законът признава право на кредитора да иска обезщетение за неизпълнено парично задължение в размер на законната лихва за забава, която е в пъти по[1]ниска от уговорените неустойки, при това изчислена само върху неизпълнената част от задължението. Уговорените неустойки в посочените размери излизат извън присъщите им функции, тъй като имат единствено санкционен характер, а доколкото вземанията са обезпечени с ипотека върху недвижим имот и рискът за кредитора е сведен до минимум.

С оглед на така изложеното, съдът намира че подобно свърхпрекомерно обезщетение за вреди от забава не отговаря на изискванията за добросъвестно договаряне и прилагането ѝ би довело до нарушение на справедливостта, като морален принцип, ограничаващ договорната свобода /чл.26 ал.1 пр.3 от ЗЗД/. Така уговорени неустойките за забава не съответстват на обезпечителна и обезщетителна, а дори и на санкционна функция на тази неустойка, поради което и съдът преценява, че при уговарянето ѝ насрещните страни не са целели общо да постигнат тези функции, а включването им в договора е в нарушение на принципа на справедливост и с цел извличане на неоснователна облага.

Предвид на това, въззивният съд намира, че уговорките в чл.2.6, чл.2.7 и чл.2.8 от договора са нищожни и не могат да обвържат валидно длъжниците по договора, както потребителя физическо лице, така и солидарният длъжник – търговец.

Поради което и предявеният установителен иск за съществуването им е неоснователен и следва да бъде отхвърлен, първоинстанционното решение в обжалваните му части следва да бъде потвърдено.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 9 от 21.03.2022г. на Търговишки ОС по търг.дело № 74/21г., в частта му, с която са отхвърлени предявените от „Ново Финанс“ ООД със седалище гр.Варна срещу Л. И. Я. от гр.Търговище и

„Косовалъ“ ЕООД със седалище гр.Търговище, установителни искове по реда на чл.422 ал.1 от ГПК за съществуване на вземания по договор за заем № 154-ТЩ от 26.04.2018г. за сумите наказателна лихва в размер на 27 600лв. по чл.2.6 и чл.2.8 от договора и договорна неустойка в размер на 18 000лв. по чл.2.7 от договора.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС на РБ при условията на чл.280 ал.1 и ал.2 от ГПК в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____